

V sodelovanju z naravo sam pridelam hrano

ŠPARGELJ (*Asparagus officinalis*)

Spada med beluševke. Je trajnica, pri kateri iz rizomov v zemlji izraščajo poganjki, ki so zelene barve. Pokončni poganjki so lahko visoki do 2 m.

Poganjki so tudi preobražena stebela z igličastimi listi, na katerih so beli cvetovi, iz katerih nastanejo rdeči plodovi. Še danes lahko nabiramo divji špargelj v naravi na Primorskem. Beluš je napačno ime in velja samo za poseben način gojenja, ko poganjke spomladi pokrivamo in belimo. Poznamo različne načine vzgoje in tako lahko pridelamo beljene poganjke in bel špargelj ali neobeljene šparglje zelene barve. Glede na način pridelave gojimo beli beluš s celotnim razvojem pod zemljo, zeleni špargelj, ki razvija poganjke nad zemljo in polbeli špargelj, ki je nekaj vmes.

Nega in oskrba

Prvo leto moramo paziti, da rastlinam ne primanjkuje vode. V prvem letu pustimo poganjke, da se prosto obrastejo, cvetijo in semenijo. Pridelek začnemo rezati, ko se rastline začnejo utrjevati. Poln pridelek pa dobimo šele po tretjem letu. Po dvanajstem letu pa se pridelek začne zmanjševati. Špargelj najbolje uspeva v zmernem podnebju, čeprav se zelo dobro prilagaja tudi na mraz in vročino. Potrebuje dobro odcedna tla in veliko sonca.

Uporabna vrednost

Beljeni šparglji (beluši) vsebujejo vsaj polovico manj vseh koristnih snovi. Ker je poleg tega tudi njihova vzgoja zahtevnejša, se je na vrtu precej primerneje odločiti za gojenje zelenega šparglja. Bistvo belega šparglja je samo 'lepši videz' pridelka. Zeleni šparglji vsebujejo precej vitaminov iz skupine B, veliko vitamina C in E. Vsebuje tudi razkuževalno eterično olje in nekaj manj znanih, a za telo potrebnih rudnin, kot so kositer, molibden in silicij. Najbolj značilno je njegovo delovanje na ledvični sistem, čisti celotno telo in dobrodelno deluje tudi na jetra.

Koristni napotki za nego rastline

Po setvenem koledarju rastlino sadimo v dneh, ugodnih za: gomolj

Priporočeno število sadik na osebo: **1**

Sadilna razdalja: **40.0 cm v vrsti, 120.0 cm med vrstama**

Temperatura za sajenje: **minimalna temperatura: 8 °C, optimalna temperatura: 25 °C**

Sajenje in pobiranje: sadimo jih aprila, pobiramo pa aprila, maja, junija in julija.

RABARBARA – *Rheum rhabarbarum*

Rabarbara je rastlina, ki jo je mogoče precej enostavno pridelati v domačem vrtu ali na njivi. Tu so koraki za pridelavo rabarbare:

1. Rabarbara raje raste v sončnih do delno senčnih območjih, zato sem izbrala primerno lokacijo dobro odcedno zemljo.
2. Priprava zemlje: Pred sajenjem sem izkopala tla in dodala organsko snov-kompost. Poskrbela sem, da so tla dovolj ohlapna, da korenine lažje prodrejo v zemljo.
3. Sajenje: Sadiko rabarbare sem posadila v luknjo, globoko približno 5 cm in široke 30 cm. Sadiko sem položila v luknjo in jo prekrila s prstjo.
4. Zalivanje: Rabarbara potrebuje veliko vlage, zato jo je potrebno zalivati redno. V sušnih obdobjih sem jo zalivala vsak dan ali vsaj enkrat na teden.
5. Gnojenje: Rabarbara potrebuje tudi gnojenje, da bo dobro rasla. Priporočljivo je gnojiti z gnojili, ki vsebujejo dušik in fosfor. Gnojiti je potrebno vsako pomlad, a ker sem sadiko komaj posadila, sem jo pognojila do sedaj le enkrat.
6. Skrb za rastlino: Redno sem odstranjevala plevel in poskrbela, da se v okolici rastline ne nabira voda. Oprezala sem za borebitnimi škodljivci ali boleznimi, ki pa jih na veliko srečo ni bilo.
7. Obiranje: Rabarbaro obiram od maja do julija. Pri obiranju sem pazila, da nisem poškodovala rastline. Obira se samo peclje, ne pa tudi listov.

Stebre rabarbare sem pripravila, jih očistila in iz njih spekla najboljši štrudelj na svetu!

KORENJE - *Daucus carota*

Je rastlina ki ima tudi do 50cm visok zelen nadzemni del in debelo korenino ki je užitna. Lahko je oranžne, rumene ali vijolične barve. Lahko se uživa surovo ali pa predelano.

Korenje ni samo zelo zdravo ampak je tudi zelo preprosto za vzgojo. Da pa zagotovimo najboljšo rast potrebuje korenje rahla tla brez kamenja. Ko se zemlja osuši lahko takoj začnemo s setvijo spomladanskega korenčka. Seje se od sredine maja do julija, tako bo do jeseni zraslo.

Seje se v vrsto in odvisno od sorte. Semena se morajo v zemljo posaditi od 1 do 2 cm globoko. Semena potrebujejo tudi do tri tedne da prvi listi pokukajo iz zemlje.

Da bo pridelek dober in sočen korenje potrebuje veliko vode. Tri tedne ko čakamo, da vzklijejo jih nujno moramo zalivati ampak ne s premočnim curkom. Če poleti pogosto dežuje ni potrebno zelo zalivati ampak takoj, ko se spet začne suša je nujno takoj zaliti.

Korenje potrebuje srednje veliko do veliko hranil zato ga moramo pogosto gnojiti. Dolgotrajno gnojilo se da že pri sajenju v jamo.

Korenje je odvisno od sorte včasih že po 10 tednih zrelo. Ko ga pobirate preprosto zrahljate zemljo okoli korenja in izpulite. Nato očistite iz njega prst in zelenja. Potem ko ga naberete bo v hladilniku ostal svež več tednov.

Pozne vrste se lahko v zemlji pustijo veliko dlje. Pobere se šele ko se zelenje barva rumeno. Hrani se lahko samo zrel in zdrav pridelek saj nezrelo korenje začne hitreje gniti. Zelenje se odreže stran oz. se pusti cca. 5 cm zelenja. Pridelka se ne umiva ampak se ga položi v pesek in da na mraz.

Čebula – *Allium cepa*

Vzgoja iz semen

Setev čebule opravimo kadar koli v februarju. Čebule ne pikiramo, glede na velikost sadilne enote imamo dve možnosti vzgoje.

1. V male sadilne enote sejemo od 2 do 3 semena. Da vzgojimo male skupke čebule, ki jih skupaj presajamo na končno mesto.
2. Če sejemo v srednje sadilne enote, pa posejemo od 5 do 7 semen, da si vzgojimo velike skupke čebule, ki jih presajamo skupaj.

V obeh primerih sejemo v vlažen substrat in semena posujemo s suhim substratom 0,5 cm na debelo. Kalimo pri temperaturi med 18 in 22 °C. Ker uspešno kalijo v temi, posodo pokrijemo, kar omogoča boljšo kaljivost zaradi enakomerne vlažnosti. Odkrijemo takoj, ko opazimo prve kalčke in takoj prestavimo na svetlo mesto z istimi temperaturami. Nočne temperature so lahko tudi nižje vse do 0 °C.

Sadike redno zalivamo vsak drugi dan. Preden jih presadimo na gredo, jih najmanj 4 dni utrjujemo ob južni steni ali rastlinjaku, da se prilagodijo na zunanje temperature, predvsem na nihanje nočnih temperatur.

Vzgoja iz čebulčka

Čebulčke vzgojimo sami, ali jih kupimo. Čebulčke sadimo neposredno na gredo istočasno kot presajamo sadike čebule, od konca marca do sredine aprila. Na gredi najprej označimo vrste, ki so 30 cm narazen. V posamezno vrsto sadimo čebulčke na razdalji 15 cm. Gredo v celoti zalijemo samo v primeru zelo suhe pomladi, drugače pa posameznih čebulic ne zalivamo.

Obvezno pokrijemo s kopreno. Čebula sicer prenese spomladanske zmrzali, a aprila izjemno hitro zraste zaradi dodatne toplote pod vrtno kopreno, ki jo tudi ščiti pred čebulno muho.

Čebulček lahko posadimo tudi že oktobra ali v začetku novembra, čez zimo pokrijemo s kopreno ali vrtnimi loki in imamo spomladi zgodnejši pridelek mlade čebule.

Nega

Med rastjo mladih rastlin zgodaj pomladi kopreno večkrat zrahljamo, da ne zavira rasti listja. Kopreni odstranimo obtežitev, jo dvignemo in rahlo položimo nazaj ter obtežimo. Ko so čebulni listi visoki 10 cm, postavimo vrtno loke, preko katerih napnemo kopreno, da ima prostor za rast. Kopreno ali insektno mrežo pustimo do konca maja. Zalivanja čebule se lotimo ob daljših obdobjih suhega vremena v juniju. Če opazimo čebulo, ki tvori cvetno steblo, jo čim prej poberejo in pojemo kot mlado čebulo.

Pridelek

Prvi pridelek je mlada čebula. Listi so takoj užitni. Čebulo iz semena začnemo redno pobirati konec maja. Čebulo za spravilo poberejo, ko listi porumenijo – od konca junija do avgusta. Da enakomerno dozori, vsem rastlinam najmanj 10 dni pred pobiranjem poležemo liste k tlom. Čebulo izpulimo iz tal in jo skupaj z listi posušimo na soncu ter shranimo v primerno klet. Za skladiščenje je primerna, ko se listi na soncu v celoti posušijo.

